

KAPITOLA PRVNÍ

Naše doba je v podstatě truchlivá, a tudíž ji nehodláme vidět truchlivě. Pohroma už se strhla, a tak toneme v rozvalinách, začínáme si znovu budovat drobná útočiště, znovu se oddáváme nadějím. Dá to docela práci, jelikož do budoucnosti teď umeštená cesta nevede, my se však pouštíme oklikami či zdoláváme překážky. Žít se musí, ať se svět okolo hroutí.

V obdobné situaci se ocitla Constance Chatterleyová. Válka jí zbortila krov nad hlavou. A ona pochopila, že člověk se stále učí.

Za Clifforda Chatterleyho se provdala roku 1917, když dostal měsíc dovolené. Po tu dobu si dopřávali líbáňky. Pak se vrátil do Flander a za půl roku putoval lodí zpátky do Anglie, víceméně na kusy. Tehdy bylo Constanci, jeho manželce, třiaadvacet a jemu devětadvacet let.

Držel se úžasně při životě. Nevypustil duši a kusy se zjevně opět scelovaly. Dva roky setrval v lékařských rukách. Potom byl prohlášen za uzdraveného a navrácen do života, jenže spodní polovina těla, od beder dolů, mu nadobro ochrnula.

Psal se rok 1920. Oba, Clifford i Constance, zamířili opět domů, do rezidence Wragby, jež bylo rodinným „sídlem“. Cliffordův otec mezitím zemřel, syn tedy zdědil baronetský titul a stal se sirem Cliffordem po boku lady Chatterleyové. Jali se tak společně hospodařit a žít v dosti bezútesné rezidenci Chatterleyů, aniž jim k tomu dostačoval příjem. Clifford měl sestru, která se však z Wragby odstěhovala. Jinak už z blízkých

příbuzných nezbyval nikdo. Starší bratr padl v boji. Nový pán, vědom si toho, že mu zmrzačení nikdy nedovolí zplodit potomstvo, se odebral domů do zadýmaného nitra Anglie, aby rodové jméno uchoval naživu, dokud to půjde.

Vlastně na něj ani nedoléhala tíseň. Jezdil si na kolečkové židli, kterou čas od času vyměnil za proutěné křeslo s přidavným motorkem, takže se i zvolna povozil po zahradě a zajel si do pěkného zádumčivého parku, na což byl vskutku náramně hrdý, ačkoli to zastíral uštěpačností.

Vytrpěl už tolik, že jistou měrou nedovedl trpět dál. Zůstával svůj, bystrý a veselý, dalo by se říci bezmála rozverný, tváře se mu zdravě rděly a bleděmodré oči směle zářily. Ramena měl mohutná, v rukách ohromnou sílu. Draze se strožil a nosil hezké vázanky z Bond Street. A přesto v jeho obličejí člověk postřehl ostražitost, lehce nepřítomný výraz mrzáka.

Mnoho nechybělo a byl by přišel o život, a tudíž si toho, co z něj zbývalo, neskonale cenil. Urputný jas jeho pohledu prozrazoval, jak mocně si na své existenci po té obrovské ráně zakládá. Leč zakusil tak nesmírnou trýzeň, že v něm cosi vyhaslo, opustil jej kus citu. Nastoupilo otupění.

Jeho žena Constance, zardělá a statná jako mladá venkovanka, měla jemné hnědé vlasy a vláčné, byť neobyčejně rázné pohyby. Na svět hleděla velikýma, udivenýma očima, mluvila klidně, tlumeně a budila dojem, jako by právě dorazila z rodné vísky. Jenže zdání klamalo. Její otec, starý sir Malcolm Reid, proslul svého času jako člen Královské akademie. Matka se za blahých, v zásadě prerafaelitských dob hlásila k uhlazenému fabiánství. Mezi umělci a kultivovanými socialisty se tak Constanci i její sestře Hildě dostalo takříkajíc esteticky neobvyklého vedení. Putovaly nejen do Paříže, Florencie a Říma, aby nasály umění, ale i do Haagu a Berlína, na velké socialistické sjezdy, kde řečníci promlouvali všemi civilizovanými jazyky a nikdo neupadal v zahanbení.

Obě dívky se proto od útlého věku v nejmenším nelekaly umění ani teoretické politiky. Cítily se ve svém živlu. Vyznačovaly se

světoobčanstvím a provinčností zároveň, onou kosmopolitní lokálností, která se v uměních snoubí s ryzími sociálními ideály.

V patnácti letech byly vyslány do Drážďan, mimo jiné kvůli hudbě. Výtečně se tam bavily. Svobodně si žily ve studentském prostředí, přely se s muži o filosofické, sociologické i umělecké otázky a ve všem se jim vyrovnaly, ba předčily je vlastním žentstvím. Toulaly se po lesích po boku urostlých mládenců s kytarami, brnky brnk! Prozpěvovaly si wandervogelovské písně a užívaly volnosti. Volnost! Ta měla rozhodující slovo. V širém světě, v hvozdech po ránu, vedle bujarých mladíků se zlatem v hrdle si mohly vést zcela volně a hlavně i tak mluvit. O hovory šlo především, o plamenné výměny názorů. Láska přitom hrála druhé housle.

Hilda i Constance do svých osmnácti stihly prožít letný milostný románek. Mladíci, s nimiž tak zapáleně hovořily, tak bujně vyzpěvovaly a nadmíru volně tábořily pod stromy, pochopitelně toužili po milostném spojení. Dívky se zdráhaly, ale kolik se toho o té věci namluvilo, jak notně se vyzdvihovala! A muži se tak pokorně měnili v prosebníky. Proč by tedy děvče neudělalo královské gesto a nedalo samo sebe darem?

Jedna i druhá se tedy oddala tomu mládenci, s nímž se pouštěla do nejožehavějších a nejdůvěrnějších rozepří. Jenže pře a rozpravy povznášely, kdežto miliskováním a následným stykem se triviálně poklesalo, upadalo div ne do zklamání. Náklonnost k hochovi poté v dívce ochládala, ozývala se nelibost, jako by se dotkl jejího soukromí a niterné svobody. U dívky se totiž samosebou veškerá důstojnost i celý smysl života upínaly k dosažení svrchované, dokonalé, ryzí, výsostné svobody. Konec konců k čemu jinému dívčina existence spěla? K tomu, aby se oprostila od dávných ohavných vztahů a závislostí.

A ať se o tom bájilo sebevíc, náležely tyto sexuální styky k nejstarším, nejohavnějším poutům a závislostem. Básně na ně pěli ponejvíc muži, kdežto ženy vždycky tušily, že lze dojít čehosi lepšího, vyššího. A nyní to věděly s větší jistotou než kdy

předtím. Žádná sexuální náklonnost nemohla ženu zdaleka tak silně uhranout jako vlastní nádherná, ryzí svoboda. Škoda jen, že muži v tomto směru za ženami tolik zaostávali. Drželi se sexu jako psi.

A tak ženě nezbývalo než se podrobit. Muž se podobal mlsnému děcku. Žena musela ukájet jeho choutky, jinak by se zřejmě navztekal jako malý, práskl dveřmi a zhatil velmi hezký poměr. A přesto se žena mohla poddat muži, aniž by mu postoupila své svobodné nitro. To ti, kdo o sexu básnili či jen řečnili, očividně nevzali dost v úvahu. Žena se dokázala vzdát muži a zároveň se mu plně neodevzdat. Najisto se mu dovedla podvolit – a přitom se nevydat do jeho moci. Naopak si jej uměla za pomoci sexu osedlat. Stačilo totiž, aby se v průběhu soulože zapřela a nechala ho odbýt si svoje a vybít se, aniž sama došla vyvrcholení, nato styk protáhla a využila muže jakožto nástroje k dosažení vrcholu, vlastního orgasmu.

Obě sestry poznaly tělesnou lásku ještě před vypuknutím války a vzápětí byly spěšně odvolány domů. Ani jedna nezahorela láskou k mládenci, dokud ji s ním náležitě nesblížila slova, to jest pokud je nespojilo bezmezné zaujetí hovorem. Onu úžasnou, bezmeznou, neuvěřitelnou rozkoš přece skýtala plamenná rozmluva s opravdu bystrým mladíkem, rozprava trvající hodiny, dennodenně po celé měsíce – to pochopily, teprve když to zažily na vlastní kůži! Rajský příslib: Dostaneš muže k rozhovoru! nikdy nezazněl. Naplnil se dřív, než zjistily, co se jim vlastně slibuje.

A jestliže intimita, která ze vzrušených a povznášejících diskusí povstávala, víceméně nevyhnutelně vedla k sexu, vzal to nešf. Značilo to ukončení kapitoly. Neslo to s sebou svébytnou rozkoš, zvláštní kmitavou rozkoš v ledví, vrcholný záchvěv průbojnosti jako poslední slovo, dráždivě a dost podobné řadě hvězdiček, jež zpravidla ohlašují závěr odstavce a změnu tématu.

Když se dívky – Hilda coby dvacetiletá a Connie osmnáctiletá – vrátily na letní prázdniny roku 1913 domů, otec na nich

jasně poznal, že už lásku okusily. *L'amour avait passé par là*, jak to kdosi nazývá. Jakožto zkušený muž však nechával život jít svou cestou. Matka, která posledních několik měsíců na světě úzkostně prostonala, si jen přála, aby její holčičky dosáhly „volnosti“ a „seberealizace“. Nikdy se jí nepodařilo být bezesbýtku sama sebou, bylo jí to upřeno. Pánbůh ví proč, měla přece vlastní příjem a myslela si své. Kladla to za vinu manželovi, avšak ve skutečnosti si nedokázala z hlavy či duše vyhnat jakousi dávnou představu autority. Ten vliv nijak nesouvisel se sirem Malcolmem, jenž úzkostně nedůtklivé, prudké choti přepustil otežer a žil si po svém.

Dívky tedy byly „volné“ a zamířily zpět do Drážďan, za hudbou, univerzitou a mladíky. Každá hořela pro toho svého a on hořel pro ni plamenem mentální přitažlivosti. Všechno skvělé, co mládenci promysleli, zformulovali i napsali, promýšleli, formulovali i sepisovali pro své dívky. Conniin mládenec tíhl k hudbě, Hildin zase k technice. Žili však jen pro své milé, to jest v duchu a v duševním zápalu. Jinde zakoušeli menší odmrštění, ačkoli to netušili.

I na nich se projevovalo, že prošli láskou, totiž tělesným prožitkem. Je s podivem, jak pranepatrnou, zato neklamnou proměnu taková věc na těle mužů i žen způsobí: žena porozkvete, zlehounka se zaoblí, mladistvé hrany ztratí na ostroty a ve výrazu se usadí neklid či vítězosláva; muž se ztiší, obrátí se spíše do sebe, kontury ramen i hýždí pozbudou na průbojnosti a nabrou na líknavosti.

V sexuálním vytržení vlastního těla sestry bezmála podlehly neobyčejné mužské síle. Nicméně kvapem se vzpamatovaly, braly sexuální rozkoš jako pouhý vzruch a uchovaly si nezávislost, kdežto muži, z povděku za sexuální požitek, odevzdávali ženě duši. A následně se tvářili, jako by vytrousili šilink a našli šestipenci. Conniin mládenec se chvílemi kabonival, Hildin zase poškleboval. Jenže takoví už muži jsou! Neuznalí a trvale nespokojení. Nejste-li jim po vůli, nevraží na vás, poněvadž

se jim vzpíráte, a když jim povolíte, nenávidí vás pak z jiného důvodu. Nebo dokonce zcela bez příčiny, čistě proto, že si počínají jako vrtošivé děti a žena se jim nezavděčí, ani kdyby se rozkrájela.

Leč po vypuknutí války Hilda s Connii opět putovaly narychlo domů, kam zavítaly už v květnu na matčin pohřeb. Do Vánoc roku 1914 oba jejich němečtí mládenci padli, což sestry oplakaly, neboť pro ně plály náramnou láskou, ale v hloubi duše na ně zapomněly. Už neexistovali.

Žily v Kensingtonu v otcovském domě, který ve skutečnosti patřil matce, a přidružily se ke spolku cambridgeské mládeže, jež si zakládala na „svobodě“, flanelových kalhotách a rozhalenkách, ukázněné emocionální anarchii, šeplavém, mumlavém hlase a krajní zjemnělosti. Hilda se však zničehonic prodala. Její manžel, o deset let starší než ona, byl zasloužilým členem cambridgeského spolku, měl značné jmění a pěkné rodinné místo ve vládním aparátu, mimoto psal filosofické stati. Žila s ním v domku ve Westminsteru a povznesla se do solidního kruhu vládních činitelů, kteří sice nepatří ke smetánce, ale platí – nebo se přinejmenším vydávají – za opravdu inteligentní sílu národa, a tedy hovoří zasněženě, případně se tak tváří.

Connie se věnovala nenáročné práci pro válečné účely a stýkala se s oflanelovanými cambridgeskými radikály, kteří se všemu uhlazeně vysmívali, aspoň zatím. Za „přítele“ si vyvolila dvaadvacetiletého Clifforda Chatterleyho, jenž se kvapně navrátil z Bonnu, kde studoval báňské inženýrství. Předtím strávil dva roky v Cambridgi. Nyní se stal nadporučíkem fešáckého pluku, a mohl si proto ze všeho tropit elegantnější posměšky v uniformě.

Clifford Chatterley Connii společensky převyšoval. Pocházela ze zámožné inteligence, kdežto on ze šlechtických vrstev, sice nijak významných, ale přece aristokratických. Vždyť ho na svět přivedli baronet a vikomtova dcera.

Jakkoli však Clifford předčil Connii urozeností a „vznešeností“, svým způsobem si v sobě nesl i více provinčnosti a zakřiknutosti. V mezích „velkého světa“ – to jest v kruzích statkářské šlechty – se cítil jako doma, ale úzkostně se ostýchal toho druhého ohromného světa zaplněného bataliony středních i nižších tříd a také cizinci. Dlužno přiznat, že se těch batalionů lidu ze středních a nižších tříd i cizinců jinak postavených než on trochu lekal. Jistou ochromující měrou si svou bezbrannost uvědomoval, třebaže se mohl naplno obrnit výsadami. Naše doba přináší kupodivu i to.

Proto mu imponovala svérázná klidná sebejistota dívky, jako byla Constance Reidová. V okolním světě zmatku sebou vládla daleko lépe, než nakolik se ovládal on.

Nicméně i v něm se skrýval buřič, který vystupoval dokonce i proti vlastní třídě. Leč nazývat jej buřičem silně zavání nadsázkou, možná až příliš. Jen ho strhl všeobecně rozšířený odpor mladých vůči konvencím i skutečné autoritě jakéhokoli druhu. Otcové byli k smíchu, a ten jeho, paličatec, v první řadě. Také vlády byly nanejvýš pro zasmání, zejména ta naše opatrnická. Též vojskům se dalo leda vysmát, jakož i generálům, starým paprikům, hlavně brunátnému Kitchenerovi. I válka ve skutečnosti zasloužila výsměch, přestože zahubila celé zástupy.

V podstatě všechno trochu, nebo i hodně páchlo směšností, bezesporu víceméně všechno, co se pojilo s mocí, ať ve vládě, v armádě nebo na univerzitě. A dokud si vládnoucí kruhy uzurpovaly vládu, budily rovněž posměch. Sir Geoffrey, Cliffordův otec, se neskonale zesměšňoval, když mýtil vlastní polesí a naháněl zaměstnance ze svého důlního podniku do války; v závětrí si tak vlastenčil, ale současně vydával na svou zemi víc peněz, než na kolik stačil jeho kapitál.

Když přijela slečna Chatterleyová – Emma – ze střední Anglie do Londýna, kde nastoupila jako ošetřovatelka, nenápadně trousila o siru Geoffreyem a jeho urputném vlastenectví

trefné vtipy. Herbert, starší bratr a zároveň dědic, se nepokrytě chechtal, třebaže se coby výztuž zákopů kácelo fakticky jeho polesí. Zato Clifford se jen poněkud stísněně usmíval. Všude kolem směšnost sama, svatá pravda. Ale jestli dostihne a zasáhne i jeho —? Ti jinak třídně postavení, jako Connie, brali aspoň něco vážně. V něco věřili.

Brali dost vážně královské rekruty, hrozbu povolávacího rozkazu i nouzi o cukr a karamely pro děti. Za všechno pochopitelně sklízela posměch státní moc, která byla ve všem na vině. Jenže Clifford se do toho nedokázal vcítit. Jemu byl stát pro smích *ab ovo*, nikoli kvůli karamelám nebo rekrutům.

Mocenské orgány si připadaly směšné a také si dosti směšně počínaly, tudíž se země načas proměnila v úplný bábel. Dokud za vodou nenastal pohyb a Lloyd George to v tuzemsku nevzal do rukou. To už překračovalo meze směšnosti a jízlivou mládež smích přešel.

V roce 1916 Herbert Chatterley padl a Clifford ho coby dědic nahradil. I to ho vyděsilo. Jakožto potomek sira Geoffreyho a syn Wragby se nedokázal zbavit utkvělého vědomí vlastní důležitosti. Nicméně tušil, že i to budí v očích nedozírného kvasícího světa posměch. Nyní se tedy ujal dědictví i odpovědnosti za Wragby, staré Wragby. Nebylo to děsné? a také skvělé, skvělé! a zároveň snad naprosto absurdní?

Sir Geoffrey si onu absurditu vůbec nepřipouštěl. Celý pobledlý se napjatě hroužil do sebe a zarputile se snažil zachránit vlast i své postavení, ať je u vesla Lloyd George, nebo někdo jiný. Uvázl v izolaci, odtrhl se od Anglie, opravdové Anglie, odpoutal se od reality natolik důsledně, že dokonce kladně smýšlel o Horatiovi Bottomleym. Sir Geoffrey hájil Anglii a Lloyd George stejně jako jeho předkové hájili Anglii a svatého Jiřího; ve snu by ho nenapadlo, že v tom je rozdíl. A tak dál těžil dřevo a hájil Lloyd George a Anglii, Anglii a Lloyd George.

Přítom žádal, aby se zbylý syn oženil a zplodil dědice. Clifford proto otce pokládal za nenapravitelného zpátečníka. Jenže

jakého pokroku oproti němu dosáhl, vyjma toho, že trnul nad směšností všeho kolem a svým postavením sklízel neskonalý výsměch? Neboť volky nevolky bral Wragby a baronetství nad míru vážně.

Bezudné rozjaření za války zůstalo – bez dechu. Smrti i hrůzy bylo příliš. Muž potřeboval oporu a útěchu. Muž potřeboval zakotvit v bezpečném světě. Zkrátka muži bylo zapotřebí ženy.

Chatterleyové, dva bratři a sestra, žili na Wragby, kde se přes veškeré společenské styky uzavírali ve zvláštním osamocení. Rodinné pouto se utvrzovalo vědomím osamocení, zjevnou vratkostí jejich postavení i citelnou bezmocí navzdory – nebo snad kvůli – titulu a půdě. Byli odtrženi od průmyslové střední Anglie, v níž jim bylo dáno žít. A od vlastní třídy je odtrhávala hloubavá, zarputilá, uzavřená povaha sira Geoffreyho, jejich otce, jemuž se sice vysmívali, zároveň však na něj ani v nejmenším nedali dopustit.

Všichni tři si slibovali, že spolu budou žít už napořád. Avšak Herbert zahynul a sir Geoffrey hnal Clifforda do ženění. Starý pán se o tom sotva zmínil, poněvadž slovy mnoho neplýtvál, leč jeho mlčenlivému, zahloubanému nátlaku v tomto ohledu Clifford těžko odolával.

Zato Emma se ozvala rázným Ne! Byla o deset let starší než bratr a domnívala se, že ženitbou by zahodil a zradil to, co potomci rodu bránili.

Clifford se přesto s Connií oženil a odbyl si s ní měsíc líbánek. V tom příšerném roce 1917 k sobě lnuli tak důvěrně jako dva trosečníci na potápějící se lodi. Ženil se jako panic, a sex tedy pro něj ve vztahu nehrál valnou roli. Mimoto si byli nesmírně blízcí. A nad důvěrností povznesenou nad sex i mužovo „uspokojení“ Connie zlehka plesala. Clifford se tak či onak neupínal výhradně k „uspokojení“, k němuž se zjevně upíná tolik mužů. Ne, důvěra mezi nimi zniterněla za tuto neosobní mez. Sex tak představoval jenom nahodilý doplněk, jeden z řady roztodivných ústrojných pochodů přežívajících navzdory vlastní

těžkopádnosti; dalo se však bez něj obejít. Connie přesto toužila po dětech, byť jen proto, aby se obrnila proti své švagrové Emmě.

Jenže počátkem roku 1918 dorazil Clifford domů načisto rozsekaný a na potomka už nedošlo. Sir Geoffrey umřel zármutkem.